

Теорія і методика професійної освіти

УДК 378.02

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК
ІНОЗЕМНОЇ НА ПІДГОТОВЧОМУ ФАКУЛЬТЕТІ**
**CURRENT ISSUES OF TEACHING THE UKRAINIAN LANGUAGE AS A
FOREIGN AT THE PREPARATION FACULTY**

Сидоренко Т.В.,

старший викладач кафедри іноземних мов

Сумського національного аграрного університету

У статті проаналізовано актуальні питання викладання української мови як іноземної на підготовчому факультеті у вищих навчальних закладах України: необхідність оновлення державних нормативних документів щодо мовної підготовки іноземців, навчально-методичної літератури, впровадження новітніх інформаційних технологій, підвищення кваліфікації педагогічного складу тощо. Зазначено необхідність корегування навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Окреслено сучасні підходи до навчання, насамперед це гуманістичний, особистісно-орієнтований, діяльнісний підходи до навчання, які за мету мають формування творчої особистості – фахівця у певній галузі, здатного до активного самонавчання і самореалізації. Встановлено напрямки роботи з підвищення якості освіти іноземних громадян на підготовчому факультеті.

Зазначено, що кількості годин, виділених на вивчення української на підготовчому відділенні, бажано збільшити, адже мова повинна вивчатися безперервно протягом двох семестрів, коли іноземці опановують і базову лексику, необхідну для щоденного вжитку, і в подальшому мову професійного спрямування. Визначено використання методики змішаного навчання як один із шляхів досягнення інтенсифікації та підвищення рівня володіння іноземних студентів українською мовою. Встановлено, що змішане навчання передбачає використання інтерактивних методів навчання

(робота в парах, у групах), підвищує мотивацію студентів у вивченні мови, надає можливість вивчати мову в режимі «нон стоп».

Ключові слова: іншомовна компетенція, українська мова як іноземна, змішане навчання, інтерактивні методи.

The article analyses topical issues of teaching Ukrainian as a foreign language at the preparatory faculty in higher educational institutions of Ukraine: the need to update state regulations on language training of foreigners, educational and methodological literature, introduction of new information technologies, training of teachers and more. The need to adjust the discipline "Ukrainian as a foreign language" in accordance with the European recommendations on language education. Modern approaches to learning are outlined, first of all it is humanistic, personality-oriented, activity approaches to learning, which aim to form a creative personality - a specialist in a certain field, capable of active self-learning and self-realization. The directions of work on improving the quality of education of foreign citizens at the preparatory faculty are established.

It is noted that the number of hours allocated for the study of Ukrainian in the preparatory department should be increased, as the language should be studied continuously for two semesters, when foreigners master the basic vocabulary needed for everyday use, and then the language of professional orientation. The use of blended learning methods as one of the ways to achieve intensification and increase the level of knowledge of foreign students in the Ukrainian language is determined. It is established that blended learning involves the use of interactive teaching methods (work in pairs, in groups), increases the motivation of students in language learning, provides an opportunity to learn the language in a "non-stop" mode.

Key words: foreign language competence, Ukrainian as a foreign language, blended learning, interactive methods.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні світові тенденції глобалізації, а також євроінтеграційні процеси торкаються всіх сторін життя людства, як-от: економіки, політики, культури, освіти. З

моменту входження України в загальноєвропейський освітній простір відбулися корінні зміни в освітянській сфері, а саме: прийнято ряд законодавчих актів (Закон «Про вищу освіту», Закон «Про повну загальну середню освіту», Національна доктрина України «Про освіту») [4; 6], у яких закріплено основні засадничі принципи сучасного освітнього процесу, зміст, мета, структура навчального процесу, основні дидактичні принципи і підходи, відповідність загальноєвропейським рівням і стандартам освіти.

Докорінні зміни відбулися і у викладанні дисциплін. Мова йде про зміни підходів до викладання предмету, насамперед це використання гуманістичного, особистісно-орієнтованого підходів до навчання, які за мету мають формування творчої особистості – фахівця у певній галузі, здатного до активного самонавчання і самореалізації, суб'єкта навчальної діяльності, активного співучасника навчального процесу. Ще одним з актуальних підходів до навчання є діяльнісний підхід, сенс якого полягає в перенесенні акцентів на формування різного роду (професійних, навчальних) умінь і навичок студентів під час навчальної діяльності.

За останні роки в Україні спостерігається збільшення кількості іноземних громадян, які прагнуть не лише познайомитися культурою, традиціями нашої країни, а й отримати тут вищу освіту. Вивчення студентами мови країни перебування починається на підготовчому факультеті. Тож нагальним стало й питання мовної підготовки іноземних громадян, а саме перегляд змісту, навчальних програм, підходів, методик викладання дисципліни «Українська мова як іноземна», скорегувавши їх у відповідності до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему іншомовної підготовки студентів розглядали у своїх наукових розвідках закордонні і вітчизняні дослідники, такі, як: Ю.Пассов, А.Леонтьєв, Г.Бородіна, С.Ніколаєва, М.Тишковець, І.Ренчка, В.Перцева, Ф.С. Бацевич, І.Є.Зозуля[2], О.Д. Присяжна [2], Л.В. Солодар [2], О.А. Попова [5] , Л.І.Селіверстова,

Б.Сокіл[6], Н.І.Ушакова [10], О.М. Тростинська [10], І.М. Кочан [2], Н.Чабан, Г.Ю.Шелест [11] та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак якість навчання іноземних громадян не завжди на задовільному рівні, тож проблема удосконалення та підвищення рівня мовної підготовки іноземних студентів залишається нагальною. **Метою** даної роботи буде спроба накреслити напрямки роботи з підвищення якості освіти іноземних громадян на підготовчому факультеті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових джерел підводить до висновку, що підвищення рівня мовної підготовки іноземних громадян можливе за умови системного підходу до даного аспекту. Так, дослідники збігаються на думці про необхідність оновлення державних нормативних документів щодо мовної підготовки іноземців, навчально-методичної літератури, впровадження новітніх інформаційних технологій, підвищення кваліфікації педагогічного складу тощо.

Так щодо кількості годин, виділених на вивчення української на підготовчому відділенні, варто зазначити, що її бажано збільшити, адже мова повинна вивчатися безперервно протягом двох семестрів, коли іноземці опановують і базову лексику, необхідну для щоденного вжитку, і в подальшому мову професійного спрямування.

Життя змінюється, вносить свої корективи, і все більш очевидним стає необхідність внести зміни у навчальні програми з метою перерозподілу різних видів робіт, акцент зробивши на такі види роботи як самостійну роботу, а також дистанційну з супроводом викладача і без. Тобто мова йде про необхідність ввести так зване змішане навчання в практику викладання української як іноземної, де студенти на першому етапі працюють безпосередньо віч-на-віч з викладачем в аудиторії, вдома виконуючи домашнє завдання і отримуючи базові знання з фонетики, граматики, правопису, слововживання відповідно до ситуації спілкування [3].

У подальшому робота переходить у дистанційний режим онлайн і офлайн навчання з супроводом і без супроводу викладача. Переваги такої роботи в тому, що студент самостійно розподіляє свій час, не обмежений часовими рамками у роботі, він сам обирає час, місце занять, кількість вправ відповідно до власного мовного рівня підготовки, рівень складності, кількість разів прослуховування аудіо вправ та перегляду відеоматеріалів [8].

Така практика використання змішаного навчання іноземних студентів потребує і забезпечення студентів навчально-методичною літературою, як підручниками у звичайному вигляді – паперовими, так і електронними носіями інформації за зразком платформи Moodle, навчальними програмами з використанням відео уроків в системі YouTube, навчальними курсами по вивченню української мови в мережі інтернет; супровід студентів викладачем з використанням програм Viber, Skype, Zoom.

Використання методики змішаного навчання, що складається з очного і дистанційного навчання, має певні переваги на відміну від традиційної, насамперед:

- безперервність у вивченні мови в режимі «нон стоп». Студент не обмежений в часових і просторових рамках у вивченні мови, сам обирає зручний час і місце, кількість виконаних завдань, рівень складності.
- підвищення рівня самостійності у навчальному процесі, у подальшому житті вплине на рівень самореалізації та саморозвитку.
- підвищення рівня самооцінки студентів,
- збільшенні соціальної активності, бажання комунікувати з носіями мови, позбавлення страху в процесі комунікації через можливі помилки,
- активізація всіх видів мовленнєвої діяльності, а саме: говоріння, читання, письмо, аудіювання.

- урахування індивідуальних особливостей і потреб студента відповідно до рівня володіння мовою, а також інтересів, навчанням професійного спрямування.
- активізація всіх видів пам'яті: зорової, слухової, асоціативної, пов'язаної з переглядом певного відеоряду або прослуховуванням аудіоматеріалу.

Під час змішаного навчання відбувається активне використання інтерактивної методики, адже студент комунікує і з викладачем, і з іншими студентами в процесі виконання завдань, і з носіями української мови. Таке активне щоденне спілкування в групах у режимі онлайн з викладачем, одногрупниками і носіями мови сприяє підвищенню мотивації студентів і рівня засвоєних знань [12].

Упровадження в практику навчання української мови як іноземної методики змішаного навчання вимагає від викладачів володіння даною методикою, складання онлайн курсів, підбір дидактичних матеріалів, укладання методичних посібників, високий рівень володіння комп'ютерними технологіями.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищесказане, зробимо висновок, що вирішенню багатьох актуальних питань викладання української як іноземної допоможе імплементація в практику навчання іноземців саме змішаного навчання, що являє собою поєднання традиційного очного і дистанційного (онлайн і офлайн) навчання з супроводом викладача і без. Таке навчання передбачає використання інтерактивних методів навчання (робота в парах, у групах), переносить акцент на самостійність в роботі студентів, залучає широке використання інформаційних інтернет-ресурсів, підвищує мотивацію студентів у вивченні мови, надає можливість вивчати мову в режимі «нон стоп», що в цілому сприятиме підвищенню рівня володіння студентами мовою.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Зозуля І., Присяжна О., Солодар Л. Основні сучасні методи викладання української мови як іноземної (досвід викладачів кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету). Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2014. Вип.9. С.22-27.
3. Кочан І.М. Становлення і розвиток методики викладання української мови як іноземної. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2012. Вип.7. С.17-23.
4. Кривонос О. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні : навч. посібник / О. М. Кривонос. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 182 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – Київ: «Шкільний світ», 2001. – 24 с.
6. Попова О.А. Комунікативне спрямування в навчанні української як другої та іноземної мови // Горизонти освіти. Психологія. Педагогіка. 2013. № 1. С. 112–115.
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.01.2019р.№1556-VII.URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18?find=1&text=%E2%E8%F9%E0+EE%F1%E2%B3%F2%E0>.
8. Сокіл Б. Методи вивчення української мови як іноземної та їх характеристика / Богдан Сокіл // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2007. Вип.2. С. 14-18.
9. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / [Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л. та ін.] ; за ред. В. М. Кухаренка. – Харків : Міськдрук, НТУ ХПІ, 2016. – 284 с.
10. Ушакова Н. Вивчення української мови студентами-іноземцями: концептуальні засади / Н. Ушакова, О. Тростинська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2014. – Вип. – С. 12-21.

11. Шелест Г.Ю. Вивчення української мови як іноземної: проблеми, нові методи, перспективи. Закарпатські філологічні студії. 2018. Вип.3. Т.1. С.51-55.

12. Фандеєва А. Змішане навчання як технологія змін і трансформації. Народна освіта. 2017. Вип. 2. С.4-9. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NarOsv_2017_2_3.